

NKK satser på opplysning og samarbeid

Foto: Åsa Lindholm ("to dandie dinmont terriere")

Av Astrid Indrebø, veterinærkonsulent i Norsk Kennel Klub

"Kvalitetssikring" er et ord i tiden og avspeiler samfunnets økte krav innen en rekke områder. Det arbeidet som utføres og de varene som leveres skal ha en høy kvalitet.

Uttrykket er nå også kommet inn i debatten om hundeavlen.

For Norsk Kennel Klub har kvalitetssikring - eller rettere sagt kvalitetssatsning - i hundeavlen lenge vært et av de høyest prioriterte områdene.

Det er sikkert mange veier som kan føre til målet, som er sunne funksjonelle og typeriktige hunder av god kvalitet. Det ene ytterpunktet i denne sammenheng vil være den såkalte "kontroll- og forbudslinjen" hvor den sentrale organisasjonen regulerer alt ned til den minste detalj gjennom forbud, påbud, avstraffelse og utestengelse.

Norsk Kennel Klub har valgt en annen vei som kan sammenfattes som "frihet under ansvar". Men for at denne veien skal føre fram, må man vite hva ansvaret innebærer.

Vi ønsker et positivt samarbeid i hunde-Norge, et samarbeid som baserer seg på vilje og kunnskap. Som mottoet i den store kursserien Hund og Helse mot 2000 sier: Alle ønsker friske hunder - la oss sammen gjøre en innsats!

Seleksjon - utvalg av avlsdyr

I naturen foregår det vi kaller *naturlig seleksjon* - det er de sterkeste og mest tilpasningsdyktige i det miljøet de lever i som fører sine gener videre til neste generasjon. I hundeavlen legger vi andre egenskaper til grunn for vårt utvalg gjennom *styrt seleksjon*. Det er vi mennesker som bestemmer hvilke hunder som skal brukes i avl - det er vi som definerer hvilke egenskaper som er ønskelig og hva vi ikke ønsker. Det er også vi som bestemmer hvilke hunder som skal pares med hvem - dvs *kombinasjonen av avlsdyr*.

For å få avlsmessig framgang må vi velge avlsdyrene fra den beste halvdel av populasjonen. Men hva som defineres som den beste halvdel, det varierer selv sagt med raser og bruksområder.

For å definere dette, er det viktig med grundig kunnskap om rase, historie, bruksområder og ikke minst om rasens helsestatus.

Kunnskap om genetik og avl er helt avgjørende, både for å velge ut hvilke dyr som skal få føre sine gener videre - og hvilke kombinasjoner som har størst sannsynlighet for å gi de beste og sunneste hundene! Det er nettopp her, nemlig i arbeidet med å øke forståelsen, kunnskapen, samarbeidsviljen og ærligheten at NKK legger

ned hoveddelen av sitt arbeid med kvalitetssikring i hundeavlen.

Formålsparagrafen

Norsk Kennel Klub skal etter sin formålsparagraf arbeide for å "*bidra til å fremme utviklingen av de enkelte hunderaser, av fysisk og psykisk sunne hunder, typeriktige, funksjonelle og veltilpassende hunder.*" Avlen er selvfølgelig en viktig del av dette arbeidet. Hva gjør så NKK for å oppfylle denne delen av formålsparagrafen?

NKKs Generelle retningslinjer for bekjempelse av arvelige sykdommer

Disse retningslinjene har siden de første gang så dagens lys for over 15 år siden, vært gjenstand for mindre revideringer. De kan fåes ved henvendelse til NKK. Som navnet sier er de generelle, men gir likevel en del klare føringer.

I §1 står følgende: "*Defekter og sykdommer som er genetisk betinget og som medfører en funksjonsnedsettelse, bør bli formål for systematisk bekjempelse. Avlsprogrammene som har til hensikt å utrydde eller redusere forekomsten av disse sykdommene, kan variere avhengig av den genetiske disposisjonen som foreligger og sykdommens natur. NKK skal initiere og overvåke gjennomføringen av slike bekjempningspro-*

gram i samarbeid med veterinærer og spesialklubber. Når man beslutter å gå i gang med et bekjempningsprogram, skal de aktuelle spesialklubbene opprette plan for avlsrådgivning for de aktuelle rasene."

NKK sitter med det overordnede ansvaret i hundeavlen, og en del av forvaltningen og detaljstyringen er delegert til raseklubbene. Dette er en meget viktig del av NKKs politikk: Vi ser det som u hensiktsmessig og urealistisk å sitte som et politi og kontrollere og styre hver minste ting som skjer i hundeavlen. Målet er fysisk og psykisk sunne, typeriktige, funksjonelle og veltilpassede hunder. Vi har ingen tro på at vi kan oppnå dette gjennom tvang, men gjennom samarbeid med raseklubbene og ikke minst med oppdretterne!

Kunnskap, vilje og respekt betyr alt for et fruktbart samarbeid. Vi er overbevist om at dette er veien å gå for å få sunne og gode hunder. Så istedenfor å pålegge raseklubber og den enkelte oppdretter en rekke strenge krav gjennom detaljstyring og trussel om disiplinære reaksjoner, ønsker vi å gi dem økt kunnskap! Vi er overbevist om at ingen i virkelig ønsker å lage syke hunder, og vi må legge forholdene til rette ikke bare

for sunne hunder, men for sunn hundeavl!

NKKs etiske retningslinjer for avl og oppdrett

Disse retningslinjene har også gjennomgått flere revideringer. De er gjengitt i alle NKKs publikasjoner om avl og oppdrett de senere årene. Innledningsvis kan vi lese følgende: "Avl og oppdrett medfører et stort ansvar og krever både kvalitetsbevissthet og seriøs opp-treden av den enkelte oppdretter.

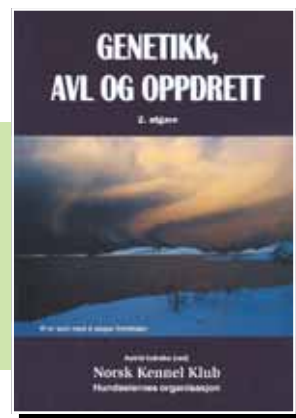
Dette omfatter ansvaret både for å ivareta og utvikle den aktuelle rasen gjennom utvalg, håndtering og bruk av de aktuelle avlshundene, ansvaret for å legge forholdene best mulig til rette for valpene, samt oppfølging av den enkelte valp og kjøper. Dette gjøres både gjennom kontrakts- og avtalemessige forhold og ved råd og veiledning, og er av største betydning for å sikre et på alle måter ansvarsfullt og bevisst hundehold."

Retningslinjene oppfordrer ikke bare til ansvar og kvalitetssikring når det gjelder utvalg, håndtering av bruk av avlsdyr. Like viktig er valpenes oppvekstforhold med pregning og håndtering – og ikke minst ansvaret for den enkelte valp og kjøper!

NKK ser det som en selvfølge at medlemmene overholder de

Info om hundeavl i ny utgave
ISBN 82 - 90 430-20-5

267 sider. ISBN 82 - 90 430-17-5
Pris kr. 200,- + porto

grunnleggende retningslinjene. Når det gjelder rovdrift på tisper, dvs for tette eller for mange kull, sjekkes dette ved registrering av valpene. Det er angitt i disse etiske retningslinjene at dersom en tisper har 2 kull i løpet av et år, bør den ha minst ett års pause før neste valpekull fødes. Dersom dette ikke overholdes, får oppdretter tilsendt de etiske retningslinjene med den aktuelle paragrafen understreket. Ved grove eller gjentatte overtredelser, bli saken rapportert til Hovedstyret. Men det har vist seg at dette nesten aldri er nødvendig – rett og slett fordi den første påminnelsen er tilstrekkelig.

Åpenhet og ærlighet

Strenge restriksjoner og reaksjoner kreversikre opplysninger. Ofte er det eier eller oppdretter selv som må komme med disse opplysningene. Dette krever ærlighet og åpenhet. Hvis de ærlige straffes, men de som unnlater å melde fra går fri – hvem vil da melde fra? Utvalg av avlsdyr må bygge på best mulig opplysninger om flest mulig hunder – derfor er ærligheten helt grunnleggende! Hvis man vet hvilke hunder og hvilke linjer som bærer spesielle uønskede egenskaper, kan man redusere forekomsten og derved bedre helsen ved å unngå å kombinere linjer

Pris kr. 100,- + porto

Pris kr. 100,- + porto

med høy risiko for de samme problemene. Vi må se på HELE hunden ved utvalg og kombinasjon av avlsdyr. Sunn konstruksjon er grunnlaget for sunn funksjon. Kun klinisk friske og sunne hunder skal brukes i avl. Helse er nemlig langt mer enn HD...

NKK har egne ansatte veterinærer

NKK har ansatt to veterinærer som jobber på heltid med hund og helse, i første rekke i samarbeid med Norges veterinærhøgskole (NVH). Frode Lingaas var ansatt som forskningssjef og genetiker i NKK fram til høsten 1999, da han ble ansatt som professor på NVH. Da ble Renate Grytlev Nydal ansatt for å ta seg av faget genetik, og i tillegg det fagområdet som til syvende og sist betyr mest for hvordan hunden fungerer i samfunnet, nemlig atferd. Selv er jeg ansatt som veterinærkonsulent med arbeidsområder innen forskning og opplysning.

Opplysningsarbeid

NKK holder kurs og seminarer om avl og helse rundt om i hele landet, og vi har utgitt bøker og kompendier nettopp om disse temaene. Dette er en stor satsning – ikke minst økonomisk – fra NKKs side. Vi synes dette er en langt bedre måte å bruke våre ressurser på enn å være et sterkt styrende kontrollorgan. Vi vil på denne måten bidra til å øke kompetansenivået slik at vi virkelig får sunne og funksjonsdyktige hunder! Vi ønsker å samle hunde-Norge til felles innsats!

Raseklubber og avlsråd

Raseklubbene er svært viktige brikker i avlsarbeidet. Mange klubber har egne avlsråd, noen kaller det sunnhetsutvalg, andre har avlsveiledere, kompetansegrupper osv. Hovedhensikten er å veilede, samle informasjon og spre kunnskap! Dette er selvsagt helt umulig uten samarbeid med oppdrettere og

hundeeiere. Det er også umulig å gjøre uten at man selv sitter med kunnskap.

NKK har siden midten av 80-tallet regelmessig arrangert sentrale seminarer for avlsråd for å utdanne de som er satt til å forvalte avlen i raseklubbene. Et slikt seminar skal avholdes til høsten, nærmere bestemt 11.-12. november. Her gir vi blant annet opplæring i genetik og avl, avlsarbeid i hundeklubber, fysisk og psykisk helse og bruk av data (DogWeb).

Vi er også tilgjengelige for å svare på spørsmål fra hundeklubber som trenger hjelp i forbindelse med avlspolitikk, kartlegging, spørreundersøkelser osv.

Oppdrettere

Det er ikke tilstrekkelig å utdanne avlsråd, det er oppdretterne som er grunnvollen i avlsarbeidet. Nettopp for å nå flest mulig oppdrettere, besluttet NKK på begynnelsen av 90-tallet å lage et eget oppdretterår: Oppdretteråret '93. Hovedsatsningen i dette året var et landsomfattende helgekurs med temaene *genetik, avl og oppdrett*. Dette ble så populært at kursene holdt på langt ut '94. For at flest mulig skulle få utbytte av dette arbeidet, ble det laget et stort kurskompendium: *Genetik, Avl og*

Oppdrett. Førsteopplaget på 1.000 eksemplarer ble utsolgt ganske raskt, og nytt opplag måtte trykkes. Kompendiet ble også populært i utlandet, spesielt Danmark.

Da denne kursserien var slutt, kom det stadige tilbakemeldinger med forespørsel om nye kurs. Dette viste virkelig hvor stort ønsket var blant oppdretterne om å lære mer! NKK gikk da i gang med den største kurssatsningen på helsesektoren noensinne: *Hund og Helse mot 2000*. Serien består av 3 helgekurs som holdes på 10 steder rundt om i landet. Tilbakemeldingene fra kursene er utelukkende positive, og folk reiser over svært lange avstander for å være med. Kurskompendiet ble igjen utsolgt. Isteden for å trykke det opp på nytt, utkom det i 1999 i en ny og svært utvidet utgave til glede for alle som er interessert i hundavl. Etter programmet skulle kursserien avsluttes høsten 2000. Men det er allerede kommet ønske om flere kurs. Kurs 1: *Genetik* og kurs 2: *Oppdrett* vil derfor bli arrangert i regi av NKK avd Østfold neste år.

NKK avholder også sentrale helseseminarer med foredragsholdere fra inn- og utland. Av disse kan nevnes *Hund og Helse* (1990), *Oppdrett og Ansvar* (1992), *Valpens Helse og Utvikling* (1996) og *Hund og Samfunn* (1998). I 2001 er det atferd som er tema for det sentrale oppdretterseminaret.

Det er selvfølgelig riktig som Anne Indergaard skriver i sin artikkel i siste *Hundesport* at det er oppdretterne som til syvende og sist sitter med ansvaret, men det er helt unødvendig at alle skal gjøre de samme feilene før de lærer. Derfor må vi gi dem kunnskap, og derfor er samarbeid nødvendig!

Forskning

NKK deltar aktivt i en rekke forskningsprosjekter angående hund og helse, både gjennom sine egne heltidsansatte veterinærer og gjennom et utstrakt samarbeid med

andre fagfolk. Tidligere forskningssjef i NKK, Frode Lingaas, har nedlagt et stort arbeid innen genetisk forskning i den tiden han var ansatt i NKK. Han har også arbeidet med temaet *Hund og menneskers helse*. Veterinær Renate Grytlev Nydal, NKKs stipendiat i genetik/atferd, vil fortsette arbeidet innen genetik, et meget spennende fagfelt som er i rivende utvikling. I tillegg vil hun arbeide med atferdsforskning. Selv samarbeider jeg med forskere på NVH om større og mindre kliniske forskningsprosjekter, som i første rekke dreier seg om arvelige eller antatt arvelige sykdommer. Jeg deltar også i kreftforskningen og i det store prosjektet *Föring*, skjelettsykdommer og forebyggende helsearbeid.

NKKs satsning på opplysning og forskning er ganske unikt i hundeverdenen. Vi er overbevist om at vi gjennom vår samarbeids- og opplysningslinje har valgt den rette veien i arbeidet for kvalitets-sikring i norsk hundavl. Vi håper og tror at oppdrettere og hundeklubber vil være seg sitt ansvar bevisst slik at vi unngår strenge restriksjoner, harde virkemidler og manglende åpenhet og samarbeid.

Vi vil komme tilbake med flere artikler om hundavl i senere numrene av *Hundesport*.